

NIŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ	NIŞANTAŞI UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES
SAHİBİ / PROPRIETOR: Prof.Dr. Abdullah BAYRAM (Nişantaşı Üniversitesi adına / On Behalf of Nişantaşı University) EDİTÖRLER KOMİTESİ / EDITORIAL COMMITTEE: Prof.Dr. Abdullah BAYRAM Doç.Dr. Serap İNCAZ Yrd.Doç.Dr. Barış BAŞARAN Yrd.Doç.Dr. İ. Sarper KARAKADILAR EDİTÖR YARDIMCILARI / VICE EDITORS: Arş.Gör. Hazar DÖRDÜNCÜ Arş.Gör. İlyas TURĞAY İNGİLİZCE REDAKSİYON / ENGLISH REDACTION: Öğr.Gör. Sinan AŞÇI YAYIN SEKRETERİ / PUBLISHING SECRETARY: Kübra AYDIN	YAYIN KURULU PUBLISHING BOARD: Prof.Dr. Abdullah BAYRAM Doç.Dr. Neşet HİKMET Doç.Dr. Serap İNCAZ Yrd.Doç. Dr. Ayşen Buket ARBATLI Yrd.Doç. Dr. Berna Aksoy ÖZCAN Yrd.Doç. Dr. Efe ARIK Yrd.Doç. Dr. Funda YALIM Yrd.Doç. Dr. İbrahim S. KARAKADILAR Yrd.Doç.Dr. Barış BAŞARAN Yrd.Doç.Dr. Yılmaz AYDIN DANIŞMA KURULU / ADVISOR COMITTEE: Prof.Dr. Ahmet KIZIL Prof.Dr. Ali Rıza ABAY Prof.Dr. Alparslan AÇIKGENÇ Prof.Dr. Berdal ARAL Prof.Dr. Cemal ŞANLI Prof.Dr. Mehmet KARA Prof.Dr. Musa TAŞDELEN

Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi yılda iki kez yayımlanan, bilimsel hakem kurulu olan bir yayındır. Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayımlanan makalelerdeki düşünce ve görüşler sadece yazarların kişisel görüşleri olup, hiçbir şekilde Sosyal Bilimler Dergisi'nin veya Nişantaşı Üniversitesi'nin görüşlerini ifade etmez. Her hakkı saklıdır.

ISSN: 2147-5121

Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Abdi İpekçi Cad. No 89 Bayrampaşa 34030 - İSTANBUL
Tel : 0 (212) 210 1010, Faks : 0 (212) 565 2525
E-posta: sbd@nisantasi.edu.tr

Kapak Tasarımı: Öğr.Gör. Fidel DURU (Grafik Tasarımı Programı)

ISSN: 2147-5121

T.C.
NIŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

NIŞANTAŞI UNIVERSITY
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Cilt Volume: 1 Sayı Number: 2 Yıl Year: 2013 Güz Fall

AİLE DANIŞMA MERKEZLERİ YÖNETMELİĞİ'NE ELEŞTİREL BİR BAKIŞ VE BAZI ÖNERİLER

Yrd. Doç. Dr. Süleyman DOST*

Arş. Gör. Hikmet TOKGÖZ**

Özet

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 4 Eylül 2012 tarih ve 28401 sayılı Resmi Gazete'de "Gerçek Kişiler ve Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılacak Aile Danışma Merkezleri Yönetmeliği" yayımlandı. Yönetmeliğin amacı, aile danışma merkezlerinin personel ve hizmet standardı, etik kuralları, ücret tarifeleri, açılması ve kapatılması işlemleri, faaliyetleri, denetimleri ve diğer hususlara ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu makalede, başta aile danışmanının eğitimi olmak üzere, merkezin niteliği, denetimi, aile danışmanının meslekte denetlenmesi Yönetmelikte bulunan/bulunması gereken veya ayrı bir Yönetmelikte düzenlenmesi gereken konular ele alınacak ve bunlarla ilgili öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aile, şiddet, danışman, yönetmelik, merkez.

A CRITICAL APPROACH TO FAMILY COUNSELLING CENTERS REGULATION AND SOME SUGGESTIONS

Abstract

"Real Persons and Legal Persons in Private Law Family Counselling Centers to be opened with the Public Institutions and Organizations Regulations" was published by the Ministry of Family and Social Policies in the Official Gazette No. 28401 dated 4 September 2012. The purpose of the Regulation is to manage family counseling centers for the issues including the staff and service standards, professional ethics, tariffs, opening and closing processes, activities, procedures and other principles.

* Süleyman Demirel Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, suleymandost@sdu.edu.tr

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, hikmettokgoz32@gmail.com

In this article, the related recommendation about Family Counselling Centers based on family counselor education, the nature of center, supervision, regulation and supervision of family counselor profession / organization as issues that need to be addressed in the Regulation or in a separate regulation.

Key Words: Family, violence, consultant, regulation, the center.

Giriş

Bir işi yapmak zordur, ancak yapılmış bir iş veya eseri eleştirmek kolaydır. Bu bağlamda öncelikle şunu belirtmek gerekir: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nı aile danışmanlığı konusunda düzenleme yaptığı için takdir etmek gerekir. Çünkü aile gibi değeri tartışılmaz bir sosyal kuruma danışmalık konusu son derece önemlidir.⁵¹ Bu çalışmada, yönetmelikte eksik veya yanlış olduğu düşünülen hususlar dile getirilmiştir.

Yönetmelikle ilgili eleştiriler iki grupta toplanabilir: İlki ve en önemlisi Aile danışmanı ve meslek elemanı olarak çalıştırılacak kişilerin eğitimi ve nitelikleridir. İkincisi ise Yönetmelikte özellikle aile danışma merkezleri ile ilgili diğer hususlardır.

1. Aile Danışmanının Eğitimi Ve Nitelikleri

Gerçek Kişiler ve Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılacak Aile Danışma Merkezleri Yönetmeliği, sadece Aile Danışma Merkezlerini düzenlemektedir. Buna karşılık aile danışma merkezlerinde istihdam edilecek kişilerin düzenlendiği “Merkez Çalışanları, Çalışanların Eğitimi, Nitelikleri, Görev, Yetki ve Sorumlulukları” başlıklı Yönetmeliğin 3. Bölümü zayıf kalmıştır. Aslında bu bölümün ayrı bir yönetmelikle düzenlenmesi maksada daha uygun olabilirdi. Eğer aile danışmanlığı konusu mutlaka tek yönetmelikle düzenlenecekse 3. bölüm yeniden ele alınmalıdır. Özellikle Yönetmeliğin 14., 15., 16. ve 17. maddelerindeki aile danışmanının eğitimi ve nitelikleri, meslek elemanının eğitimi ve nitelikleri, aile

⁵¹ Aile Türk hukukunda özel bir öneme sahiptir. Bu konuda Anayasamızda 41. Maddesinde devlete aileyi koruma yükümlülüğü yüklenmiştir. Ayrıca bu konuda 14.01.1998 tarih ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çıkarılmıştır. Ayrıntılı bilgi için Bkz: “Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Yeni Medeni Kanuna İlişkin Uygulama Sorunları”, (Sempozyum, 9-10 Kasım 2002) 2003. İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.; Filiz, O. 2008. “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”, T.C. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara.

danışmanın görevleri ile meslek elemanının görevleri daha açık ve ayrıntılı şekilde düzenlenmelidir. Bu kapsamda:

1. *Aile eğitimi verecek kuruluşlar Yönetmelikte açıkça belirtilmeli ve eğitim süreci denetlenmelidir.* Yönetmeliğin 14. maddesinde “Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu veya üniversitelerden, biri tarafından uygun görülen...” ifadesi ile söz konusu kurumlardan birinden izin alan veya bu kurumlarla protokol yapan kişilerin aile danışmanlığı eğitim sertifikası programı açabileceği anlaşılmaktadır. Buna göre ülkemizin çeşitli illerinde çok sayıda sertifika programı açılmıştır. Bu programların çoğunda nitelikli bir aile danışmanlığı eğitimi verildiği şüphelidir. İşin daha da vahim olan yanı ise bunu denetleyecek bir denetim makamının bulunmamasıdır (Burada merkezin denetlenmesi ile eğitimi veren kurumun denetlenmesi birbirinden farklıdır).
2. *Aile danışmanlığı eğitimi alacakların eğitime devam durumu düzenlenmelidir.* Yönetmelikte eğitim alan kişilerin derslere devam durumu düzenlenmemiştir. Bu husus eğitimi veren kurumların inisiyatifine kalmış gibi gözükmektedir. Ekonomik kaygıların daha ağır bastığı özel kişiler tarafından düzenlenen eğitim programlarında derslere devam durumuna ne derece hassasiyet gösterileceği şüphelidir.⁵²
3. *Eğitimin içeriği ve süreleri açıkça düzenlenmelidir.* Bu husus Yönetmeliğin belki de en zayıf yönünü oluşturmaktadır. Yönetmeliğin 14. maddesinde “en az üç yüz saati teorik ve en az otuz saati süpervizyon eşliğinde olmak üzere yüz elli saati uygulamalı toplam dört yüz elli saatlik aile danışmanlığı alanında bir eğitim programını başarıyla tamamlanmasından” söz edilmektedir. Eğitimin içeriği, hangi derslerin alınacağı, üç yüz saatlik eğitimin nasıl hangi derse ne oranda (kaç saat) yer verileceğine dair bir hüküm mevcut değildir. Eğitimin içeriği ve süreleri tamamen eğitimi veren kuruluşlar tarafından belirlenmektedir. Şu anda devam eden eğitim programlarına bakıldığında, bir yeknesaklığın

⁵² Programa devam edenler zaten bu dersleri lisans eğitiminde aldıkları için eğitim programındaki derse devam şartının pek önemli olmadığı eleştirisi yapılabilir. Eğer böyle kabul edilirse sertifika eğitim programının açılması ihtiyacı tartışmalı hale gelecektir. O zaman Yönetmelikte sayılan lisans programlarından mezun olanlara doğrudan aile danışmanlığı sertifikası verilebilir. Oysa Yönetmeliğin ve dolayısıyla Bakanlığın amacı bu değildir. Doğrudan doğruya aile danışmanlığı eğitimi alınması hedeflenmektedir. Bizce bu adım isabetlidir.

olmadığı, her programın farklı ders içerik ve süreleriyle uygulandığı görülmektedir. Bu da aile danışmanlığından beklenen maksadı zedeleyecektir.

4. *Uygulama eğitiminin ve süpervizörlüğün şekli, içeriği, nerede yapılacağı ve denetimi belirtilmelidir.* Yönetmeliğin 14. maddesinde “en az üç yüz saati teorik ve en az otuz saati süpervizyon eşliğinde olmak üzere yüz elli saati uygulama” eğitiminden söz edilmektedir. Bu eğitimin şekli, içeriği, nerede yapılacağı, nasıl denetleneceği, süpervizörlerin kimler olacağı gibi hususlara ilişkin bir hüküm yoktur. Bu durumda uygulama eğitimi, anlaşıldığı kadarıyla eğitimi yapan kuruluşun inisiyatifine bırakılmaktadır. Bu da aile danışmanlığı eğitiminde farklı uygulama yöntemlerinin doğmasına yol açacak ve yeknesaklık ortadan kalkacaktır.
5. *Sınavın şekli ve uygulama esasları düzenlenmelidir.* Yönetmelikte eğitim programından sonra sınavın yapılıp yapılmayacağı düzenlenmemiştir. Eğitimin amacına ulaşıp ulaşmadığı nasıl anlaşılacaktır? Ölçme ve değerlendirmenin yapılmadığı bir eğitimin niteliği tartışmalı hale gelecektir. Eğer eğitimi veren kuruluş tarafından sınav yapılırsa bu da beraberinde başka sorunları doğuracaktır. Çünkü bu eğitim pahalı bir eğitimidir. Dolayısıyla yüklü miktar para veren kişi ile eğitimi veren kuruluş arasında sınavın şekli ve zorluğu konusunda sorun çıkması kuvvetle muhtemeldir. *Bizim önerimiz, sınavın merkezi olarak yapılmasıdır.* Merkezi sınav ülkede bir bütünlüğün sağlanması açısından isabetli olacaktır.
6. Yönetmeliğin 14. maddesinin 4. fıkrasında Milli Eğitim Bakanlığının izniyle *Yükseköğretim kurumları dışında aile danışmanlığı sertifika programı eğitimi yürütecek kurumlardaki eğiticilerin nitelikleri ve sahip olması gereken şartlar yeniden ele alınmalıdır.* Özellikle hukuk eğitimi verecek kişiler açısından bu şartın gerçekleştirilmesi imkânsızdır.
7. *Aile danışmanı olarak çalışacaklarda mutlaka evli olma, çocuğu bulunma ve belirli bir yaşını doldurmuş olma şartı getirilebilir.* Veya en azından bu konu tartışmaya açılmalıdır. Aile⁵³ gibi önemli bir kuruma danışmanlık yapacak olan kişilerin evli olmadan evlilikte ortaya çıkabilecek sorunları anlaması bizce güç

⁵³ “Aile, aynı çatı altında yaşayan, gelirlerini paylaşan, evlilik ve kan bağlarıyla birbirine bağlı, çeşitli rollerle birbirlerini etkileyen bireylerin oluşturduğu, yasal, toplumsal ve ekonomik bir kurumdur.” Kılıçarslan F., 2006. “Çocuk ve Aile Sorunlarının Terapi ile Tedavisi”, Nobel Yayınevi, Ankara, 1.

olacaktır. Teorik bilginin varlığı her zaman sorunların çözümüne yetmemektedir. Üstelik zorunluluk olmamakla birlikte Aile Mahkemelerinde hakim olabilmede evli ve çocuk sahibi olma tercih sebebidir⁵⁴. Dolayısıyla Aile danışmanlığında da benzer bir yöntem benimsenebilir.

8. *Aile danışmanlığı meslek örgütü getirilmelidir.* Bilindiği gibi meslek örgütleri ilgili mesleğin, meslek kurallarını ve çalışma şartlarını düzenlemektedir. Barolar, Tabipler Odası, Turizm rehberleri Odası gibi aile danışmanlığı meslek örgütü kurulmasına ilişkin düzenleme yapılmalıdır. Buna bağlı olarak aile danışmanının sertifika veya çalışma izninin iptal edilmesi ile ilgili hususlar düzenlenmelidir. Çünkü aile danışmanlığı mesleğinin icrası ile ilgili Yönetmelikte hüküm yoktur. Mevcut halde, mesela aile danışmanının, danışan kişiyi kandırması, ona cinsel tacizde bulunması gibi davranışlarda bulunması halinde buna uygulanacak yaptırım bulunmamaktadır. Soruşturma açılacak mı? Soruşturmayı kim yürütecek? Meslekten çıkarma veya sertifikanın iptali olacak mı? Tüm bu hususların düzenlenmesi gerekmektedir.
9. *Aile danışmanlığı⁵⁵ ile aile terapistliği⁵⁶ arasındaki fark açıkça ortaya konmalıdır.* Çünkü katıldığımız toplantılardan anlaşıldığı kadarıyla psikologlar aile danışmanlığını sadece kendi alanları içinde görmektedir⁵⁷. Bizim görüşümüz aile danışmanlığının aile terapistliği kavramından farklı olduğudur. Aile danışmanlığı kavramı ve görevleri içine iletişim, sağlık, psikoloji, sosyoloji,

⁵⁴ 4787 sayılı *Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun*: Madde-3: “Aile mahkemelerine, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış, adli yargıda görevli, tercihan evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile hukuku alanında lisansüstü eğitim yapmış olan hâkimler arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.” Not: 14.04.2004 tarihli 5133 sayılı kanunla değiştirilen halidir.

⁵⁵ Aile danışmanlığı: “Merkezde görevli aile danışmanı tarafından sürdürülecek olan ailenin sınırları ve üyeler arası ilişkiler üzerinde çalışarak aile üyeleri arasındaki bozuk ilişkileri düzeltmeyi ve tedavi sürecinde kazanılan yeni iletişim ve etkileşim kalıpları sayesinde, aile bireylerinin sürdürülen, özel teknik ve stratejileri içeren iyileştirme sürecidir.” Baltacı G., 2010. “Aile Danışmanlığı Hizmetinden Yararlanmak İsteyen Evli Kadınların Nitelikleri” Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.53. ; Ayrıntılı bilgi için Bkz: Nazlı S., 2007. “Aile Danışmanlığı”, Anı Yayıncılık, Ankara.

⁵⁶ Aile terapisi: “Sağlıklı bir aile ortamının yaratılması için gerektiğinde ruhsal hastalık tanısı koyma ve tedavi etme işlevlerini de içeren biyopsikososyal bir tedavi hizmetidir.” Baltacı G., 2010. “Aile Danışmanlığı Hizmetinden Yararlanmak İsteyen Evli Kadınların Nitelikleri” Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.41. ; Aile ve evlilik terapistliği hakkında geniş bilgi için Bkz: Yalom, I. D., 2006. “Evlilik Terapisi” (Çeviren: Şallı Y. Ö.) Prestij Yayınevi, İstanbul.; Nicholos M. 2009. “Family Therapy”, Bacon, United States of America.; Becvar, D. S and Becvar R. J., 2006. “Family Therapy”, Pearson, United State.

⁵⁷ Aile danışmanlığı: “Aile bireyleri arasında sağlıklı bir iletişim ortamının yaşatılması için aile bireylerine yapılan psikolojik bir yardımdır.” Kuzgun, Y., 1991. “Aile Danışmanlığı Hizmetleri”, Türk Aile Ansiklopedisi, 1. Cilt, Aile Danışmanlığı Kurumu, Ankara.

hukuk, din ve diğer bilim dalları girmektedir. Bu nedenle aile danışmanlığı aile terapistliğinden geniş bir kavramdır.

2. Aile Danışma Merkezleri İle İlgili Diğer Konular

1. Yönetmeliğin 4. maddesinde “Sorumlu müdür” tanımlanmamıştır. 7. maddesinde “sorumlu müdür” için aranan şartlar yeniden ele alınmalı ve sorumlu müdür aile danışmanı sıfatını alanlar arasından seçilmelidir. *Bu doğrultuda Yönetmelik kapsamında bütünlüğün sağlanması için tanımların titizlikle ve daha ayrıntılı biçimde ele alınması gerekmektedir.* Mesela kurucu ve sorumlu müdürün görev ve yetkileri tam olarak anlaşılamamaktadır.
2. *Yönetmeliğin 28. maddesindeki bilgi, belge ve raporların saklanması süresi uzatılmalı hatta bu belgelerin Bakanlığa teslim edilmesi aranmalıdır.* Yönetmeliğin 28. Maddesinin 2. fıkrasında “Merkezlerde tutulan kişisel bilgi, belge ve raporlar en az beş yıl saklanır.” ibaresi bulunmaktadır. Bu belgelerin merkezlerde değil Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına teslimi sağlanmalıdır. Çünkü aile danışma merkezlerinin kapanması veya el değiştirmesi halinde bu bilgi ve belgelerin akıbeti düzenlenmemiştir. Diğer yandan gizlilik ilkesi bize göre ancak bakanlığa teslim yoluyla yaşanabilir.
3. *Açılacak Aile Danışmanlığı Sertifika Programı ve Aile Danışma Merkezleri sayısı nüfus ile orantılı biçimde sınırlandırılmalıdır.*
4. *Aile danışma merkezleri ve aile danışmanları bireysel olarak denetlenmelidir.* Çünkü aile danışmanlığı sertifikasını almak mevcut halde kolay olunca suiistimaller yaşanacaktır. Çünkü insanlar en mahrem konuların yeri gelince aile danışmanı ile paylaşacaktır. Bu nedenle denetim konusunun kesinlikle hayata geçirilmesi gerekir.

Sonuç ve Öneriler

Gerçek Kişiler ve Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılacak Aile Danışma Merkezleri Yönetmeliği, sadece Aile Danışma Merkezlerini düzenlemektedir. Buna karşılık aile danışma merkezlerinde istihdam edilecek kişilerin

düzenlendiği 3. bölüm, maksadı sağlamaktan uzaktır. Yönetmeliğin geneli ile ilgili olarak söylemek gerekirse bu bölümün ayrı bir yönetmelikle düzenlenmesi gerekir. Eğer mutlaka aile danışmanlığı konusu tek yönetmelikle düzenlenecekse 3. bölüm yeniden ele alınmalıdır.

Yönetmelikte bulunan hükümlerle ilgili önerilerimizi somut olarak şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Aile eğitimi verecek kuruluşlar Yönetmelikte açıkça belirtilmeli ve eğitim süreci denetlenmelidir.
2. Aile danışmanlığı eğitimini alacakların eğitime devam durumu düzenlenmelidir.
3. Eğitimin içeriği ve süreleri açıkça düzenlenmelidir.
4. Uygulama eğitiminin ve süpervizörlüğün şekli, içeriği, nerede yapılacağı ve denetimi belirtilmelidir.
5. Sınavın şekli ve uygulama esasları düzenlenmelidir. Bizim önerimiz, sınavın merkezi olarak yapılmasıdır.
6. Yükseköğretim kurumları dışında aile danışmanlığı sertifika programı eğitimini yürütecek kurumlardaki eğiticilerin nitelikleri ve sahip olması gereken şartlar yeniden ele alınmalıdır.
7. Aile danışmanı olarak çalışacaklarda mutlaka evli olma, çocuğu bulunma ve belirli bir yaşını doldurmuş olma şartı getirilebilir.
8. Aile danışmanlığı meslek örgütü kurulmasına ilişkin düzenleme yapılmalıdır.
9. Aile danışmanlığı ile aile terapistliği arasındaki fark açıkça ortaya konmalıdır.
10. Yönetmelikte yer alan tanımların titizlikle ve daha ayrıntılı biçimde ele alınması gerekmektedir.
11. Yönetmeliğin 28. maddesindeki bilgi, belge ve raporların saklanması süresi uzatılmalı hatta bu belgelerin Bakanlığa teslim edilmesi aranmalıdır.
12. Açılacak Aile Danışmanlığı Sertifika Programı ve Aile Danışma Merkezleri sayısı nüfus ile orantılı biçimde sınırlandırılmalıdır.
13. Aile danışma merkezleri ve aile danışmanları bireysel olarak denetlenmelidir.

Kaynaklar

Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Yeni Medeni Kanuna İlişkin Uygulama Sorunları Sempozyumu, (2003). İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları.

Baltacı, G., (2010). *Aile Danışmanlığı Hizmetinden Yararlanmak İsteyen Evli Kadınların Nitelikleri*, (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Becvar, D.S. ve Becvar, R.J., (2006). *Family Therapy*, United State: Pearson.

Filiz, O., (2008). *4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*, Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.

Kılıçarslan, F., (2006). *Çocuk ve Aile Sorunlarının Terapi ile Tedavisi*, Ankara: Nobel Yayınevi.

Kuzgun, Y., (1991). “Aile Danışmanlığı Hizmetleri”, *Türk Aile Ansiklopedisi*, 1. Cilt, Aile Danışmanlığı Kurumu, Ankara.

Nazlı, S., (2007). *Aile Danışmanlığı*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Nicholos, M., (2009). *Family Therapy*, United States of America: Bacon.

Yalom, I.D., (2006). *Evlilik Terapisi*, Çev. Şallı Y.Ö., İstanbul: Prestij Yayınevi.